

معراج السَّعادة

تأليف

عالم رباني ملا احمد نراقي «قدس سرّه»

نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵ - ۱۲۴۵ ق.
معراج السعاده / تالیف ملا احمد نراقی "قدس سره"
-- تهران: مملکت، ۱۳۸۱.

۷۹۸ ص.

ISBN: 964-8799-13-x ۳۲۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. اخلاق اسلامی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴. الف.

ب. عنوان.

۲۹۷ / ۶۱ BP ۲۴۷ / ۷۵ / ۵۵۷

۴۲۰۷۳ - ۸۱ م

کتابخانه ملی ایران

نشر مهراد

معراج السعاده

ملا احمد نراقی «قدس سره»

اول

۱۳۸۴

۲۰۰۰

تلاش

۴۸۰۰ تومان

ISBN: 964-8799-13-x

☐

مؤلف

☐

نوبت چاپ

☐

انتشار

☐

تیراژ

☐

صحافی

☐

قیمت

☐

شابک: ۹۶۴-۸۷۹۹-۱۳-x

کلیه حقوق محفوظ است

نشانی: تهران - میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین

کوچه مینا - پلاک ۱۱ تلفن: ۶۹۵۵۸۵۰ - ۶۴۶۴۰۹۷

انتشارات هانت تهران ۶۴۱۵۴۲۰

انتشارات امام عصر اصفهان ۲۲۰۴۹۳۳

فهرست مطالب

فصل پنجم: کارفرمایی قوه عامله.....	۴۱	باب اول.....	۱۳
فصل ششم: اجناس صفات ردیله.....	۴۳	فصل اول: شناختن نفس مقدمه شناختن خطا.....	۱۳
فصل هفتم: مقابیل هم بودن اوصاف ردیله و صفات.....	۴۵	تأثیر شناختن نفس در تهذیب اخلاق.....	۱۳
فصل هشتم: مشته شدن صفات ردیله به صفات.....	۴۶	فصل دوم: ترکیب انسان از جسم و نفس.....	۱۵
باب سوم.....	۵۱	فصل سوم: راه شناختن نفس.....	۱۶
فصل اول: حفظ تعادل اخلاقی حمیده.....	۵۱	فصل چهارم: حقیقت و ماهیت آدمی.....	۱۸
شباهت علم اخلاقی به علم طب.....	۵۳	فصل پنجم: سیر به عالم بالا با جنبه‌ی روحانی.....	۱۹
فصل دوم: مقدمات تزکیه نفس.....	۵۳	فصل ششم: لذت و آلم جسم و روح.....	۲۰
فصل سوم: تشخیص امراض نفسانی.....	۵۷	فصل هفتم: مفاصد بیماری نفس و فواید صحت آن.....	۲۱
اسباب امراض نفسانی.....	۵۹	علم بدون تزکیه، علم نیست.....	۲۴
راه معالجه امراض نفسانی.....	۵۹	توجه به صحت جسم، و غفلت از صحت روح.....	۲۵
باب چهارم.....	۶۳	فصل هشتم: حصول ملکات نفسانی به تکرار اعمال.....	۲۶
اخلاقی حسنه و ذمیمه و فواید و مفاصد آنها.....	۶۳	فصل نهم: فایده علم اخلاقی و برتری آن علوم.....	۲۷
مقام اول.....	۶۵	فصل دهم: تهذیب اخلاق و ثمره آن.....	۲۸
فصل اول: در بیان آنچه متعلق است به قوه عامله.....	۶۵	سعید مطلق کیست؟.....	۲۹
اقسام و درجات عادل.....	۶۷	باب دوم.....	۳۱
فصل دوم: اقسام عدالت.....	۶۸	فصل اول: قوای چهارگانه و تبعیت سایر قوا از آنها.....	۳۱
فصل سوم: عدالت سر منشأ کمال و سعادت.....	۷۱	اما این چهار سرهنگ.....	۳۲
فصل چهارم: اتصاف مصالح به عدالت.....	۷۳	قوه عاقله.....	۳۳
مقام دوم.....	۷۷	فصل دوم: لذت و آلم قوای چهارگانه.....	۳۴
مقام دوم: در بیان معالجه اخلاقی ذمیمه.....	۷۷	منحصر نبودن لذات در لذات جسم.....	۳۵
مطلب اول / در بیان دو جنس ردیله و ضد آنها.....	۷۷	سمی در استیلا قوه عاقله بر سایر قوا.....	۳۸
فصل پنجم: حکمت در مقابل جریزه و جهل.....	۷۹	فصل سوم: قوای چهارگانه سر منشأ نیکبها و بدیها.....	۳۹
شرافت و فضیلت علم و علما.....	۸۰	فصل چهارم: در بیان اینکه قوه عاقله ادراک.....	۴۰

نگاهی به چگونگی خلقت دستها و انگشتان.....	۱۳۵	آداب و شروط تعلّم.....	۸۲
ترکیب مخصوص آفرینش پای آدمی.....	۱۳۶	آداب تعلیم.....	۸۵
حکمت الهی در غذا و تربیت نوزاد.....	۱۳۶	علم اصول عقاید.....	۸۶
نقش قوّه خیالیّه و واهمه و عاقله.....	۱۳۷	احتراز از معاصی سبب اعتقاد جازم.....	۸۹
آیات آفاقی: مشاهده قدرت پروردگار در زمین.....	۱۳۸	تلقین ترجمه عقاید به اطفال.....	۹۲
انواع گیاهان و فواید آنها.....	۱۳۹	وجوب عینی علم اخلاق.....	۹۳
درختان و شکوفایی آنها.....	۱۳۹	علم مقدمه عمل.....	۹۴
اصناف حیوانات.....	۱۳۹	مطلب دوّم.....	۹۵
عجایب دریاها.....	۱۴۰	جهل مرکّب.....	۹۵
تفکر در کرات آسمانی.....	۱۴۰	شک و حیرت.....	۹۶
عظمت آسمانها.....	۱۴۱	یقین و اقل موائب آن.....	۹۷
تفکر در اعمال و افعال خود.....	۱۴۲	علامات صاحب یقین.....	۹۸
مکر و حیلّه.....	۱۴۶	موائب یقین.....	۱۰۰
طریقه خلاصی از مکر و حیلّه.....	۱۴۷	شرک و اقسام آن.....	۱۰۳
مقام سوّم.....	۱۴۹	فصل: توحید و اقسام آن.....	۱۰۳
تنبّه.....	۱۴۹	موائب توحید و اثبات آن.....	۱۰۳
جبن.....	۱۴۹	فصل: علایم ترقی در موائب توحید.....	۱۰۵
خوف و اقسام آن.....	۱۵۰	فصل: آشنایی با اسرار ملک و ملکوت.....	۱۰۸
فصل: انواع خوف مذموم.....	۱۵۱	صفت چهارم: خواطر نفسانی و وساوس شیطانی.....	۱۰۹
علل خوف از مرگ.....	۱۵۲	افکاری که دل را مشغول می‌کند.....	۱۱۰
فصل: اطمینان قلب و طریقه تحصیل آن.....	۱۵۸	فصل: اقسام الهام و وسوسه و علامات آنها.....	۱۱۱
ایمنی از مکر خدا.....	۱۵۹	فصل: مضرات وساوس شیطانی و خواطر نفسانی.....	۱۱۴
فصل اول: سبب ایمنی از مکر الله.....	۱۵۹	فصل: معالجه امراض نفسانی.....	۱۱۵
فصل دوم: خوف از خدا و انواع آن.....	۱۶۰	غفلت از خدا سبب وسوسه شیطان.....	۱۱۶
فصل سوّم: مکرهاتی که سرمنشأ خوف و ترس.....	۱۶۲	ذکر قلبی مانع وساوس و خواطر.....	۱۱۸
خوف از سوء عاقبت.....	۱۶۳	فایده: کیفیت سدّ ابواب خواطر و رفع وساوس.....	۱۱۹
فصل چهارم: خوف از خدا عالی‌ترین درجه خوف.....	۱۶۴	فصل: خواطر و افکار محمود و اقسام آنها.....	۱۲۱
فصل پنجم: کیفیت تحصیل صفت خوف از خدا.....	۱۶۸	تدبیر در آفرینش اقلیم وجود.....	۱۲۴
علت نترسیدن از سوء خاتمه.....	۱۷۱	حکیم الهی در خلقت پشه و زنبور.....	۱۲۶
راه محافظت خاطر از معاصی در وقت مردن.....	۱۷۵	قدرت نمایی حق در خلقت انسان.....	۱۲۸
آیات و اخبار در فضیلت رجاء.....	۱۷۷	تفکر در استخوانیای و رگپای بدن.....	۱۲۹
اموری که وسیله نجات مؤمنین است.....	۱۷۹	تأمل در عجایب استخوان سر.....	۱۳۱
رجاء و امیدواری بدون طاعت.....	۱۸۳	نگاهی به اسرار چشم و نقش آن.....	۱۳۲
فصل: خوف اصلاح است یا رجاء؟.....	۱۸۴	در عجایب گوش.....	۱۳۲
فصل: طریقه تحصیل رجاء.....	۱۸۷	حکمتیای نهفته در صورت انسان.....	۱۳۲
ضعف نفس و معالجه آن.....	۱۸۸	دستگاه گزارش بدن.....	۱۳۳
فصل: قوت نفس و طریقه تحصیل آن.....	۱۸۹	دستگاه گردش خون.....	۱۳۵

فصل: شرافت شکست‌نفسی و حقیر شمردن خود. ۲۵۰	دنایت همت و مذمت آن ۱۹۰
صفت پانزدهم: تکبر و فرقی آن با عجب ۲۵۱	بی‌غیرتی و بی‌حمیتی و مذمت آن ۱۹۲
متکبرترین در روز قیامت. ۲۵۲	فصل: غیرت در دین و ناموس. ۱۹۳
فصل: اقام تکبر و درجات متکبرین ۲۵۴	غیرت در اولاد و تربیت آن ۱۹۵
فصل: طریقهٔ معالجهٔ تکبر. ۲۵۵	غیرت در مال. ۱۹۷
فصل: علائم و نشانه‌های تکبر و تواضع ۲۵۸	عجله و شتابزدگی و مذمت آن ۱۹۸
فصل: تواضع و فروتنی ۲۶۳	فصل: وقار و طمأنینه ۲۰۱
فایده / مذموم بودن ذلت و خواری ۲۶۵	سوء ظن و بددلی به خدا و خلق ۲۰۲
صفت شانزدهم: افتخار (فخر) و مذمت آن ۲۶۶	طریقهٔ معالجهٔ پدگمانی به خدا و خلق ۲۰۴
صفت هفدهم: بخی و سرکشی و علاج آن ۲۶۶	فصل: حسن ظن به خدا و خلق ۲۰۵
صفت هیجدهم: خودستایی ۲۶۷	غضب و اسباب آن ۲۰۵
صفت نوزدهم: عصبیت ۲۶۸	فصل: غضب مفرط و مفاسد آن ۲۰۷
صفت بیستم: کتمان حق و مذمت آن ۲۶۹	فصل: معالجهٔ غضب ۲۰۸
فصل: انصاف ۲۶۹	فصل: حلم و کظم غیظ ۲۱۱
صفت بیست‌و‌یکم: قساوت قلب و سخت‌دلی ۲۷۰	در صدد انتقام بودن و مذمت آن ۲۱۳
مقام چهارم. ۲۷۲	فصل: غرور و بخشش و فضیلت آن ۲۱۵
مطلب اول. ۲۷۳	صفت یازدهم: غفلت و درشتی در گفتار و کردار. ۲۱۷
فصل اول: مذمت شره و مفاسد شکم‌پرستی. ۲۷۳	شرافت مدارا کردن با مردم ۲۱۸
ثمرات گرسنگی ۲۷۷	صفت دوازدهم: کج خلقی ۲۱۹
مفاسد پیروی از شهوت فرج ۲۷۸	معالجهٔ کج خلقی ۲۲۰
فصل دوم: مذمت خودم و فواید نکاح ۲۸۲	صفت سیزدهم: عداوت و دشمنی ۲۲۲
فصل سوم: غفلت، ضد شره و خمود. ۲۸۴	معالجهٔ عداوت و دشمنی ۲۲۳
مطلب دوم: سایر صفات که متعلق است به شیویه ۲۸۶	فصل: مذمت ضرب، فحش، لعن و طعن ۲۲۴
فصل: حقیقت دنیا فی‌نفسه ۲۸۶	نفرین به مسلمان ۲۲۹
حقیقت دنیا در حق بندگان ۲۸۶	صفت چهاردهم: عجب و خودبزرگ‌بینی و مذمت ۲۳۱
فصل: تقسیم دنیا به مذموم و غیر مذموم ۲۸۹	عجب، سرمنشا افات و صفات خبیثهٔ دیگر ۲۳۳
فصل: مذمت دنیا و بی‌ارزشی و بی‌اعتباری آن ۲۹۱	فصل: معالجهٔ مرض عجب ۲۳۴
فصل: چیزهایی که دنیا را به آنها تشبیه کرده‌اند ۳۰۵	معالجهٔ تفصیلی مرض عجب ۲۳۸
فصل: بیان دلایل ممدوح و مذموم ۳۱۰	علاج عجب به علم ۲۳۸
اقسام آنچه در دنیا هست ۳۱۲	علاج عجب به عبادت و طاعت ۲۴۱
فصل: فقر و غنا و حالتیهای آنها ۳۱۲	علاج عجب به ورع و تقوی و نحو اینها ۲۴۲
فصل: مذمت مال و مالگری ۳۱۳	علاج عجب به حسب و نسب ۲۴۳
مدح مال ۳۱۵	علاج عجب به جمال ۲۴۵
فصل: مفاسد مال ۳۱۶	در علاج عجب به مال ۲۴۷
فواید مال ۳۱۸	علاج عجب به قوت و قدرت خود ۲۴۷
فصل: طرق رهایی از مفاسد مال ۳۱۹	علاج عجب به جاد و منصب و نحو اینها ۲۴۸
فصل: زهد و فضیلت آن ۳۲۱	علاج عجب به عقل و زیرکی خود ۲۴۹

۳۸۹	حفظ آبرو و دفع شر آشزار	۳۲۱	زهد و زاهد از دیدگاه آیات و روایات
۳۹۰	ساختن مسجد، مدرسه و پل	۳۲۷	نگاهی بر زهد پیامبر ﷺ و علی علیه السلام
۳۹۰	مال حرام خوردن	۳۲۹	فصل: درجات و اقسام زهد
۳۹۲	فصل: اموال حلال و حرام و مشتبه و درجات آنها	۳۳۵	فایده / زاهد حقیقی و علائم او
۳۹۳	فرق بین هدیه و رشوه	۳۳۶	صفت دوم: مفاسد غنا و بی‌نیازی
۳۹۴	فصل: فضیلت اجتناب از مال حرام	۳۳۷	فصل: فقر و اقسام آن
۳۹۶	فصل: مداخل مال حلال	۳۳۸	فصل: فضیلت و شرافت فقر و فقر
۳۹۷	اصناف دزدان و گدایان	۳۴۳	فصل: فضیلت فقیر صابر و راضی، بر غنی شاکر
۳۹۸	خیانت و غدر در مال	۳۴۵	فضیلت فقیر حریص بر غنی حریص
۳۹۹	خوض در باطل	۳۴۵	فصل: فرق بین فقیر و گدا و مذمت تکدی
۴۰۰	سخن بی‌فایده گفتن	۳۵۰	اقسام احتیاج آدمی و کیفیت سؤال کردن در آنها
۴۰۳	فصل: خاموشی و ترک سخنان لغو و بی‌فایده	۳۵۱	صفت سوم: حرص و مفاسد آن
۴۰۵	مقام پنجم	۳۵۲	فصل: ملکه قناعت
۴۰۵	حسد و مفاسد آن	۳۵۴	فصل: طریقه معالجه صفت حرص و تحصیل قناعت
۴۰۷	حسود سود نمی‌برد	۳۵۷	صفت چهارم: طمع و مفاسد آن
۴۰۹	فایده مراتب حسد	۳۵۹	فصل: شرافت استغنا و قطع طمع
۴۱۰	فصل: موجبات حسد	۳۶۰	صفت پنجم: بخل و مذمت آن
۴۱۲	فایده / حسد ورزی هر صنفی به صنف خود	۳۶۲	فصل: فضیلت سخاوت
۴۱۲	محبت دنیا منشأ همه اسباب حسد	۳۶۴	ایثار، بالاترین مرتبه سخاوت
۴۱۴	فصل: معالجه مرض حسد با علم و عمل	۳۶۵	فصل: معالجه مرض بخل
۴۱۵	حسد مایه ضرر دنیوی حاسد است نه محسود	۳۶۸	فصل: چگونگی مصرف مال
۴۱۷	فایده دو قسم حسد مذموم و حرام	۳۶۹	فصل: نکات باطنیه سخاوت
۴۱۸	فصل: مدح و فضیلت نصیحت و خیرخواهی	۳۶۹	اول: زکوة
۴۲۰	صفت دوم: اهانت و تحقیر نمودن بندگان خدا	۳۷۱	اسرار و وجوب زکوة
۴۲۱	تعظیم و احترام کردن به بندگان خدا و فضیلت آن	۳۷۲	دوم: آداب انفاق کننده
۴۲۲	احترام پیران	۳۷۳	علاج منت گذاردن و اینای فقیر
۴۲۲	احترام سادات	۳۷۸	فایده: آداب انفاق شوند
۴۲۳	صفت سیم: ظلم و مفاسد آن	۳۷۸	خمس
۴۲۶	برگشت اثر هر ظلمی، به خود ظالم یا به اولاد او	۳۸۰	نفقة اهل و عیال
۴۲۸	پاسخ ظالم در روز قیامت	۳۸۱	صدقات مستحب
۴۲۸	آه مظلوم	۳۸۴	هدیه
۴۳۰	اعانت به ظالم و راضی به فعل او شدن	۳۸۵	مهمانی کردن و آداب آن
۴۳۱	عدالت و فضیلت آن	۳۸۶	آداب مهمان
۴۳۵	فوائد دنیوی عدالت	۳۸۷	حق معلوم، و حق حصاد
۴۳۷	فصل: آثار و لوازم عدالت	۳۸۸	قرض دادن
۴۴۲	حکایت دادرسی نمودن سلطان محمود غزنوی	۳۸۹	مهرلت دادن قرض دار
۴۴۳	حکایت دادرسی سلطان ملک شاه	۳۸۹	اعانت مسلمین نمودن

معالجه تفصيلی مرض غيبت	۵۰۴
فصل چهارم: مواضع که غيبت در آنها جایز است ..	۵۰۶
مواضع که از علما حکم به تجویز غيبت کرده‌اند ..	۵۰۸
فایده	۵۰۸
فصل پنجم: شرافت ستایش و مدح مسلمین	۵۰۹
صفت هیجدهم: دروغ گفتن	۵۱۰
مواضعی که دروغ گفتن در آنها جایز است	۵۱۱
توبه کردن	۵۱۲
دروغهای حرامی که مردم در آنها سهل‌انگارند ...	۵۱۳
فصل: اجتناب از کذب، و طریقه خلاصی از آن ...	۵۱۴
دروغ گفتن مایه رسوائی	۵۱۵
فصل: صدق و راستگویی	۵۱۶
کذب در کردار و اعمال	۵۱۷
کذب در اخلاق و مقامات دین	۵۱۸
فایده: مفاسد و آفات زبان	۵۲۰
صمت و خاموشی ضد آفات و مفاسد زبان	۵۲۲
صفت نوزدهم: حب جاه، شهرت و ریاست	۵۲۴
فصل: آیات و روایات وارده در مذمت حب جاه ...	۵۲۵
فصل: جاه و ریاست بی‌ضرر و ممدوح	۵۲۷
فصل: علاج علمی و عملی مرض حب جاه	۵۲۹
حکایت شاهزادمای که می‌خواست داماد شود	۵۳۵
معالجه عملی حب جاه	۵۳۶
فصل: شرافت گمنامی و بی‌اعتباری	۵۳۶
حکایت فرزند گمنام هارون‌الرشید	۵۳۸
قصه معاویه، پسر یزید بلید	۵۴۰
صفت بیستم: دوست‌داشتن مدح و ثناء، و کراهت ..	۵۴۱
مراتب صاحب صفت فوق	۵۴۲
اسباب مدح و خوش آمدگویی	۵۴۳
فصل: معالجه حب مدح و ثناء، و کراهت ذم	۵۴۴
معالجه کراهت از مذمت	۵۴۵
علاج عملی صفت مذکور	۵۴۶
صفت بیست و یکم: ریا	۵۴۶
فصل: اقسام و انواع ریا	۵۴۹
فصل: مفاسد اقسام ریا و احکام آنها	۵۵۰
فایده / تا ریا ریشه‌کن نشده عبادات لازم است ...	۵۵۵
فصل: علاج ریا	۵۵۷
معالجه عملی مرض ریا	۵۵۹

فصل: معالجه مرض غلظ و تحصیل ملکه عدالت ..	۳۴۶
صفت چهارم: ترک اعانت مسلمین و عدم اهتمام ..	۴۴۷
فصل: اهتمام در ثواب قضای حوایج مسلمین	۴۴۸
ثواب اعانت بر مسلمین و بر آوردن حاجات	۴۵۱
صفت پنجم: کوتاهی امر به معروف و نهی از منکر ..	۴۵۳
فصل: اهتمام در امر به معروف و نهی از منکر	۴۵۶
وجوب امر به معروف و نهی از منکر و شرایط	۴۵۸
شرایط آمر و ناهی	۴۶۰
شرایط امر و نهی شونده	۴۶۲
فصل: مراتب امر به معروف و نهی از منکر	۴۶۲
فصل: مختصری از محرمات شایعه در میان مردم ..	۴۶۳
صفت ششم: مذمت قهرکردن و دوری از برادران ..	۴۶۴
فصل: فضیلت و ثواب آشتی و آلت	۴۶۵
صفت هفتم: قطع صلۀ رحم و اسباب آن	۴۶۸
وجوب و فضیلت صلۀ رحم و فواید آن	۴۶۹
فایده اسرار از رحمی که صلۀ آن واجب است	۴۷۱
صفت هشتم: عقوق والدین و مذمت آن	۴۷۲
فضیلت نیکی به والدین	۴۷۴
فصل: حقوق همسایگان	۴۷۷
صفت نهم: مذمت عیبجویی کردن	۴۷۹
فضیلت عیب‌پوشی کردن	۴۸۰
صفت دهم: مذمت فاش کردن راز مردم	۴۸۳
صفت یازدهم: سخن چینی و تمای و مفاسد آن ..	۴۸۴
اعتنا نکردن به سخن تمام	۴۸۷
صفت دوازدهم: افساد میان مردم و ذم و عقاب ..	۴۸۸
اصلاح میان مردم و فضل و ثواب آن	۴۸۸
صفت سیزدهم: شتمات کردن	۴۸۹
صفت چهاردهم: مرء و جنال و مخاصمه	۴۹۰
ممدوح بودن خصومت در حق شرعی	۴۹۲
صفت پانزدهم: سخریه و استهزا کردن	۴۹۴
صفت شانزدهم: مزاح و خنده و بذله‌گویی	۴۹۵
صفت هفدهم: معنی و حقیقت غیبت	۴۹۷
فصل اول	۴۹۷
غیبت به غیر زبان	۴۹۸
شنونده غیبت نیز حکم غیبت کننده را دارد	۴۹۹
فصل دوم: آیات و اخبار وارده در حرمت	۵۰۰
فصل سزم: معالجه اجمالی مرض غیبت	۵۰۳

فصل: اخلاص	۵۶۰
آفات اخلاص	۵۶۲
فصل: فضیلت و شرافت اخلاص	۵۶۳
صفت بیست و دوم: نفاق و دورویی، و مذمت آن	۵۶۶
موارد استثنا شده از نفاق	۵۶۶
صفت بیست و سوم: غرور و مذمت آن	۵۶۷
فصل: علوایف اهل غرور، و اسباب غرور، و معالجه	۵۶۸
کفار و صاحبان مذاهب فاسد	۵۶۸
اهل فسق و معاصی	۵۶۹
اهل علم	۵۷۴
واعظان	۵۷۹
مغرورین از اهل عبادت	۵۸۰
اهل تصوف و درویشان و فریشتگان	۵۸۱
سلاطین و حکام و صاحبان امر و نهی	۵۸۵
اغنیاء و مالداران	۵۸۷
صفت بیست و چهارم: طول امل و اسباب آن	۵۸۹
فصل: قصر امل و فواید آن	۵۹۱
طوایف مختلف مردم در رابطه با طول امل	۵۹۱
فصل: معالجه طول امل	۵۹۳
صفت بیست پنجم: گناهکاری و اصرار بر معاصی	۶۰۰
فصل: توبه و پشیمانی و اسباب آن	۶۰۲
فصل: فضیلت توبه	۶۰۳
توبه از همه گناهان	۶۰۹
فصل: قبولی توبه دارای شرایط	۶۰۹
حکایت توبه «شعوانه»	۶۱۱
حکایت توبه مرد گناهکار و قبولی توبه اش	۶۱۲
فصل: اقسام توبه و بیان آنها	۶۱۳
شرایط توبه از نظر حضرت علی علیه السلام	۶۱۵
فایده: اجتناب از گناهان کبیره، کفاره گناهان	۶۱۷
اسبابی که گناه صغیره را کبیره می کنند	۶۱۷
فصل: اقسام توبه کنندگان	۶۱۸
عدم اعتماد به نفس نباید مایه پشیمانی شود	۶۱۹
صفت بیست و ششم: فراموشی از اعمال خود	۶۱۹
فصل: محاسبه و مراقبه	۶۲۰
فصل: عقل، تاجر راه آخرت	۶۲۲
مربطه و اجزای آن	۶۲۲
کیفیت محاسبه نفس	۶۲۶

اسبابی که اعمال را مطهر با آنها آسان می شود	۶۲۸
مطالعه احوال صالحین سلف	۶۲۹
صفت بیست و هفتم: مذمت کراهت و شرافت آن	۶۳۳
وجود ادراک آدمی و اقسام موجودات	۶۳۳
فصل: اسباب محبت و اقسام آن	۶۳۴
فصل: هیچ دلی از محبت خالی نیست	۶۳۹
فصل: محبت به خدا بالاترین محبتها	۶۴۰
اجتماع همه اسباب محبت در حق پروردگار	۶۴۰
فصل: نساد کسی که محبت را فقط مواظبت می داند	۶۴۵
محبت خدا از نظر قرآن و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله	۶۴۵
محبت خدا از نظر پیامبران الهی	۶۴۶
فصل: محبت خدا اکمل لذتها	۶۵۲
راههای لقاء و مشاهده وصال حضرت حق	۶۵۹
فصل: طریق تحصیل محبت و معرفت خدا	۶۶۱
فصل: علائم و آثار محبت خدا	۶۶۳
حکایت بنددای که در آیه از معرفت خدا بهاد و عطا شد	۶۶۷
علائم و آثار دیگر محبت و معرفت خدا	۶۶۷
ابراهیم خلیل الرحمن و محبت و معرفت خدا	۶۶۹
حکایت فرزند قربانی کردن ابراهیم	۶۷۰
فصل: حقیقت شوق به لقای خدا	۶۷۱
حقیقت انس به خدا	۶۷۴
فصل: خلوت و عزلت و فواید آن	۶۷۶
فواید مخالطه با مردم	۶۷۸
خلوت و عزلت بهتر است یا مخالطه با مردم؟	۶۷۸
فصل: آیات و اخباری که دلالت می کنند	۶۸۰
فصل: پیرامین حب فی الله و بغض فی الله	۶۸۱
درجات معصیت و اظهار بغض	۶۸۳
وفا و جفا	۶۸۳
صفت بیست و هشتم: اعتراض بر اراده خدا	۶۸۴
فصل: رضا بر قضا و مقدرات الهی	۶۸۶
فصل: رضا از ثمرات محبت	۶۸۹
فصل: عدم منافات رضا با دعا	۶۹۱
فصل: طریق تحصیل رضا	۶۹۱
صفت بیست و نهم: حزن و اندوه بر امور دنیوی	۶۹۳
صفت سیام: مذمت بی اعتمادی به خدا	۶۹۷
فصل: توکل بر خدا و فضیلت آن	۶۹۸
فصل: تقسیم امور بندگان	۷۰۱

فصل دوم: آداب باطنیۀ طهارت بدن از حدث ۷۵۲	عدم منافات اسباب با توکل ۷۰۲
فصل سوم: احوالۀ فضائل و کمالات بدن ۷۵۳	فصل: درجات توکل ۷۰۳
مقصد دوم: بعضی از اسرار و آداب باطنیۀ نماز ۷۵۴	فصل: طریقه تحصیل صفت توکل و علامت ۷۰۵
فصل اول: چیزهایی که حقیقت و روح نماز است . ۷۵۵	صفت سی و یکم: کفران نعمت و شکر آن ۷۰۷
فصل دوم: غفلت، مخالف روح و حقیقت نماز ۷۵۶	فصل: فضیلت شکر نعمت ۷۰۹
فصل: علل و اسباب آداب باطنیۀ نماز ۷۶۱	فصل: شناختن اشیائی که رضای خدا در آنهاست . ۷۱۱
طریقه تحصیل اسباب و آداب باطنیۀ نماز ۷۶۲	فصل: شکر نعمت و کفران نعمت ۷۱۲
اقسام اسباب مشغولی دل ۷۶۳	فصل: شناختن نعمتهای الهی ۷۱۵
فصل چهارم: اسرار و اشارات متعلقۀ به شروط نماز . ۷۶۵	فصل: فهمیدن و درک غذا قبل از خوردن ۷۱۶
فصل پنجم: آداب دخول در نماز ۷۶۸	فصل: رغبت آدمی به غذا ۷۱۷
فصل ششم: آداب قرائت و بقیۀ اعمال نماز ۷۷۰	فصل: حکمتیای نیفته در داند گندم ۷۱۸
فصل هفتم: آداب و شرایط امام جماعت ۷۷۴	فصل: تصرفات لازم برای تحصیل نان ۷۱۹
مقصد سوم ۷۷۵	فصل: طبقات و اصناف ملائکه و اعمال ایشان ۷۲۱
فصل اول: بعضی از آداب و شرایط ذکر ۷۷۵	فصل: سبب تقصیر مردم در شکرگزاری ۷۲۴
فصل دوم: بعضی از آداب و شرایط دعا ۷۷۶	فصل: طریقه تحصیل شکرگزاری حضرت باری ... ۷۲۵
مقصد چهارم: بعضی از آداب تلاوت قرآن ۷۷۸	صفت سی و دوم: جزع و بی‌تابی ۷۲۸
فصل: آداب ظاهریۀ قرائت قرآن ۷۷۹	فصل: صبر و شکیبایی ۷۲۹
آداب باطنیۀ قرائت قرآن ۷۷۹	فصل: صبر در حال رفاهیت و نعمت ۷۳۱
مقصد پنجم: شمدای از آداب روزه ۷۸۴	فصل: ثمراتی که بر صبر مترتب می‌شود ۷۳۴
درجات روزه ۷۸۵	فصل: اموری که طالب صبر باید مراعات نماید ... ۷۳۸
مقصد ششم: بعضی از آداب حج ۷۸۶	صبر حضرت ابوب علیؑ ۷۴۲
فصل اول: بعضی از اسرار آداب باطنیۀ حج ۷۸۷	فایده ۷۴۵
فصل دوم: اموری که هنگام حج باید مراعات شود . ۷۸۸	صفت سی و سوم فسق است ۷۴۷
فصل سوم: اسرار باطنیۀ مقدمات و اعمال حج ... ۷۹۰	باب پنجم ۷۴۹
مقصد هفتم: آداب بعضی از مشاهد مشرفه ۷۹۴	مقصد اول: در طهارت و نظافت ۷۴۹
فصل: ثواب و فضیلت زیارت ۷۹۶	فصل اول: آداب باطنیۀ طهارت بدن از خبث ۷۵۱